

Меѓународен Универзитет Визион
Институт за Балкански Истражувања
Публикации

Uluslararası Vizyon Üniversitesi
Balkan Araştırmaları Enstitüsü
Yayınları

BALKANLARDA TÜRK KÜLTÜR MİRASI

**Турското Културно Наследство во
Балканот
Turkish Cultural Heritage in the Balkans**

(Seçme Makaleler)
(Избрани Трудови - Selected Articles)

PROF. DR. FADIL HOCA

**Kuzey Makedonya – North Macedonia,
Gostivar, 2023**

International Vision University
Balkan Research Institute
Publications

Universitetit Ndërkombëtar Vizion
Instituti për Studime Ballkanike
Publikimet

Yazar (Автор - Author): Prof. Dr. Fadıl HOCA

Editör (Едитор - Editor): Prof. Dr. Ahmet Vecdi CAN

Yayıncı (Издавач - Publisher): Uluslararası VİZYON Üniversitesi
Balkan Araştırmaları Enstitüsü Yayınları - International
VİZYON University Balkan Studies Institute Publications
Kuzey Makedonya – North Macedonia – Gostivar

Tasarım (Дизајн - Design): Yekin ABAZ

Düzeltili (Уредувач на текст - Text Editing): İbrahim YUSUF

Basımevi (Издавачка куќа – Printing House): Print Factory DOOEL
Skopje

Yayın yeri ve yılı (Место на издавање и година - Place of publication and year) : Kuzey Makedonya – North Macedonia - Gostivar, 2023

Tiraj (Тираж - Edition): 500

ÖNSÖZ

Balkanlar, tarih boyunca farklı kültürlerin buluşma noktası olmuş, bu zengin coğrafya üzerinde birçok medeniyet iz bırakmıştır. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun uzun süreli bölgede Türk kültürüne derin bir etki bırakmış ve bu etki günümüze kadar uzanmıştır. Balkanlar, Türk kültür varlığını barındırarak, dil, edebiyat ve eğitim alanlarında bu etkiyi sürdürmekte ve zengin bir kültürel mirasa ev sahipliği yapmaktadır.

Türk kültürü, Balkanlar'da çeşitli unsurlarla kendini gösterir. Dil, geleneksel giyim, mimari, müzik ve yemek kültürü gibi birçok alanda Türk etkisi hala izlenebilir. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun etkisiyle şekillenen bu unsurlar, bölgenin çeşitli noktalarında farklı unsurlarla kendini gösterir.

Edebiyat ve dil, kültürün en derin izlerini taşıyan unsurlardan biridir. Osmanlı döneminde Balkanlar'da Türkçe, edebiyatın ve kültürün önemli bir parçasıydı. Divan edebiyatı, bu dönemdeki edebi zenginlikleri yansıtan bir aynaydı ve bu etki günümüzde de Türk kültürüyle bütünleşmiş olarak devam etmektedir. Balkanlarda yaşayan Türk toplulukları, kendi kültürlerini ve dillerini korumaya yönelik çabalarını sürdürmekte ve bu mirası gelecek nesillere aktarmaya çalışmaktadır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğindeki Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Türk edebiyat ve dilinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Atatürk, modern Türk devletini kurarken dil ve kültür konularına özel bir önem vermiş ve bu alandaki reformlarla Türk milletinin birlik ve bütünlüğünü pekiştirmiştir. Bu reformlar, Balkanlar coğrafyasında yaşayan Türk toplulukları üzerinde de etkili olmuş ve onların dil, edebiyat ve kültür alanlarında daha güçlü bir kimlik oluşturmalarına katkıda bulunmuştur.

İki Dünya Savaşı arasında, Balkanlar genel olarak siyasi ve toplumsal dalgalanmaların yaşandığı bir dönemdi. Balkanlar'daki Türkçe eğitimi, bölgedeki siyasi olaylar ve devlet değişiklikleri nedeniyle farklılık göstermiştir. Bu dönemde Türkçe eğitimi üzerinde etkili olan bazı önemli faktörler, Bazı Türk toplulukları, kendi kültürlerini ve dilini sürdürmek amacıyla kendi okullarını kurmuş veya kültür dernekleri oluşturmuştur.

Dönemde azınlıkların eğitim hakkı genellikle devlet politikalarına ve yerel yönetimlere bağılı olarak değişiyordu. Yeni kurulan devletler, genellikle kendi etnik kimliğini vurgulama ve benimsetme eğiliminde oldukları için, azınlıkların eğitim hakları bu bağlamda etkilenmişti.

Makedonya, Balkanlar'da önemli bir Türk kùltürü mirasına ev sahipliği yapan ÷lkelerden biridir. Makedonya'da Türkçe eğitim, Türk azınlığına mensup öğrencilere dil ve kùltürlerini öğrenme fırsatı sunmaktadır. Ancak, dil sorunları, eğitimdeki eşitsizlikler ve kùltürel içerik eksikliği gibi zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorlukların aşılması için dil politikalarının geliştirilmesi, müfredatın güncellenmesi, eğitim imkanlarının eşitlenmesi ve kùltürel içeriğin zenginleştirilmesi gibi çözüm önerileri üzerinde durulmalıdır. Bu sayede, Makedonya'da Türk kùltürü, edebiyat ve dilin zengin mirası daha da güçlenerek gelecek kuşaklara aktarılabilir.

Prof. Dr. Fadıl HOCA

Kuzey Makedonya - Gostivar,

21.12.2023

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ (<i>Предговор - Preface</i>)	3
GİRİŞ (<i>Вовед - Introduction</i>)	10

I. BÖLÜM

BALKANLARDA TÜRK KÜLTÜR MİRASI

*(Турското Културно Наследство Во Балканските Простори
Turkish Cultural Heitage In The Balkans*

1. BALKANLAR'DA İSLAMİYETİN YAYILMASINDA SARI SALTUK'LA İLGİLİ EFSANELER VE RİVAYETLERİN ÖNEMİ (<i>Важноста На Преданијата И Легендите За Сари Салтук Во Проширувањето На Исламот Во Балканските Простори - The Importance Of Legends And Myths For Sari Saltuk In The Spread Of Islam In The Balkan</i>).....	14
2. BALKANLAR COĞRAFYASINDAN BİR ÜLKENİN LİDERLİĞİNE DOĞRU: MUSTAFA KEMAL ATATÜRK (<i>Од Балканско Потек До Лидерство На Една Земла: Мустафа Кемал Ататурк - Mustafa Kemal Ataturk: Towards The Leadership Of A Country From The Balkans Geography</i>).....	47
3. THE FIRST NEWSPAPERS AND MAGAZINES ON OTTOMAN TURKISH LANGUAGE IN MACEDONIA (<i>Makedonya'da Osmanlica Yazılmış Olan İlk Dergi Ve Gazeteler - Првите Списанија И Новини Пишувани На Османско – Турски Јазик Во Македонија</i>)	74
4. WORLD TRAVELER EVLIYA CELEBI IN THE BALKAN (<i>Dünya Seyyahi Olarak Evliya Çelebi' Nin Balkanlar Ziyaretleri - Патешествијата На Светскиот Патник Евлија Челеби Низ Балканските Простори</i>).....	83

II. BÖLÜM

EDEBİYAT VE DİL

Книжевност И Јазик

Literature And Language

- 5. BALKAN COĞRAFYASINDAN KİMİ DİVAN ŞAİRLERİNİN ÖZELLİKLERİ** (*Карактеристики На Некои Дивански Поети Од Балканските Простори - Characteristics Of Some Balkan Geography Divan Poets*)**94**
- 6. VEYSÎ - "VEYS "ÜSKÜBİ" NİN HAYATI, ESERLERİ VE ŞAİRLİĞİ HAKKINDA (969 1561/2 - 1037 1627/8)** (*Животниот Пат, Делама И Поетското Творештво На Вescu Ускуби - V Veysi - ", The Works, The Poetry And The Life Of Veysi "Uskubi" (969 1561/2 – 1037 1627/8)*).....**106**
- 7. MAKEDONYA'DA MÜLEMMÂLAR VE İKİ DİLLİ TÜRKÜLER** (*Карактеристиките На Двојазичните Песни И На "Мулеммалар" Од Македонија - Mulmmas And Bilingual Turkish Folk Songs In Macedonia*).....**118**
- 8. VEYSİ "ÜSKÜBİ" NİN KASİDELERİ VE "İSTANBUL KASİDESİ" NİN DEĞERLENDİRİLMESİ** (*Опити Карактеристики На Касидите На Вејси Ускуби И Анализа На "Истанбул Касидеси" - Analysis Of Veysi "Uskubi" S Qasida And "Qasida Of Istanbul*).....**128**
- 9. POETIC GEOGRAPHY AND LANGUAGE IN THE POETRY AND PROSE OF Y. K. BEYATLI** (*Географската Распространетост И Јазикот Во Поезијата На Јахја К. Бејатли – Yahya Kemal Beyatlı Şiirlerinde Dil Unsuru Ve Coğrafi Genişliği*).....**141**
- 10. MAKEDONYA TÜRK ŞİİRİNDE ATATÜRK KAVRAMI** (*Поимот За Ататурк Во Поезијата На Турците Од Македонија - Concept Of Ataturk In The Poetry Of Turks From Macedonia*).....**150**
- 11. BALKANLARDA MAKEDONCA-TÜRKÇE ARASINDAKİ KÜLTÜR ETKİLEŞMEDE DİL UNSURUNUN ÖNEMİ** (*Улугата На Јазикот Во Меѓујазичкото (Турско И Македонско) Културно Влијание На Балканот - The Role Of Language In Inter-Linguistic (Turkish And Macedonian) Cultural Influence In The Balkans*)..... **163**

12. **BALKANLARIN MEŞHUR DİVAN ŞAİRİ İSHAK ÇELEBİ’NİN ŞAİRLİK ÖZELLİKLERİ HAKKINDA**(*Karakteristiki Na Poetskoto Tvorishvo Na Poznatiot Balkanski Divanski Poet Ishak Celebi - The Poetry Features Of Ishak Celebi, The Famous Divan Poet Of The Balkans*)...**183**
13. **BOSNALI SÜKKERİ’NİN TARİH ŞİİRLERİNDE İÇERİK VE ÜSLÜP** (*Sodržinata Ii Poetskiot Stil Vo Istoriskite Pesni Na Bosnali Sükkeri - Bosnali Sükkeri`nin Tarih Şiirlerinde İçerik Ve Üslüp - Content And Style In Bosnian Sukkeri's Historical Poems*).....**202**
14. **LINGUISTIC FEATURES IN THE POETRY OF ASHIK CELEBI FROM SKOPJE** – (*Üsküplü Aşık Çelebi Şiirlerinde Dil Özellikleri – Јазичните карактеристики во поезијата на Скопјанецот Ашик Челеби*).....Error! Bookmark not defined.
15. **FUZULİ VE SHAKESPEARE’de KİMİ BENZER ÖZELLİKLER** (*Некои заеднички карактеристики во поетското творештво на Фузули и на Шекспир - Some Similar Features In Fuzuli And Shakespeare*).....**228**
16. **ИСТОРИСКИ ПРЕГЛЕД НА РАЗВОЈОТ НА ТУРСКО - ЧАГАТАЈСКИОТ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА** (*Türk Çağatay Dil Ve Edebiyatının Tarihi Gelişimi - Historical Overview Of The Development Of The Turkish - Chagatai Language And Literature*).....**237**
17. **ПОЕТСКИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА ДИВАНОТ (ГАЗЕЛИТЕ) НА ДРЖАВНИКОТ И ПОЕТ БАБУР ШАХ I** (*Devlet Adamı Ve Şair Olan Babür Şah In Divanının (Gazeliyat Bölümünün) Şiir Özellikleri - The Poetic Characteristics Of The Divan (Ghazels) Of The Statesman And Poet Babur Shah I*).....**250**
18. **СУЛТАНИ ПОЕТИ ОД 16 ВЕК И НИВНАТА ПОЕЗИЈА** (*16 Yy Sultan Şairleri Ve Onların Şair Özellikleri - Sultan Poets Of The 16th Century And Their Poetry*).....**262**
19. **КРАТОК ОСВРТ ВРЗ ТУРСКАТА ДИВАНСКА КНИЖЕВНОСТ** (*Türk Divan Edebiyatı Üzerine Kısa Bir Değerlendirme - A Brief Review On Turkish Divan Literature*).....**273**
20. **OTTOMAN TRACES IN TURKISH LITERATURE IN THE BEGINNING OF XX CENTURY** (*Xx. Yüzyil Başında Türk Edebiyatında Osmanli İzleri - Османлиските Траги Во Турската Литература Во Почетоком На Хх Век*)**284**

21. HISTORICAL CONTINUITY AND COMPARISON BETWEEN OLD TURKISH TEXTS AND BABUR SHAH'S GHAZALS (*Eski Türk Metinleri İle Babur Şah Gazelleri Arasındaki Karşılaştırma Ve Tarihi Süreçlilik - Историски Континуитет И Споредба Меѓу Старотурските Текстови И Газелите На Бабур Шах*).....**297**

III. BÖLÜM

BALKANLAR'DA –MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİM

Развојот На Турското Образование Во Балканот–Македонија

Turkish Education In The Balkans - In Macedonia

22. İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDA BALKANLARDA-MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİM (*Turското Образование Помеѓу Двете Светски Војни Во Балканот – Македонија - Turkish Education In The Balkans And Macedonia Between The Two World Wars*).....**312**

23. MAKEDONYA EĞİTİM SİSTEMİNDE TÜRKLER VE DİĞER ETNİK TOPLULUKLARIN KATILIM ORANLARI (*Проблемите Во Образованието На Турски Јазик Во Македонија И Можните Надминувања На Истиме - Participation Rates Of Turks And Other Ethnic Communities In The Macedonian Education System*).....**327**

24. MAKEDONYA TÜRK EĞİTİMİNDEKİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (*Проблемите Во Образованието На Турски Јазик Во Македонија И Можните Надминувања На Истиме - The Problems In Turkish Language Education In Macedonia And The Possible Overcoming Of Them*).....**341**

IV. BÖLÜM

KİTAP TANITIMI -DEĞERLENDİRMELER

Промоција И Краток Осврт На Објавените Книги
Book Promotion - Reviews

25.ÜSKÜP'LÜ ŞAİR AVNİ ENGÜLLÜ'NÜN “YARI KALAN MISRALAR”ADLI ŞİİR KİTABI – DEĞERLENDİRME (*Промоција На Книгата “Yarı Kalan Mısralar” Од Познатиот Скопски Поет Авни Енгулли - Analysis Of A Poet From Skopje - Avni Engullu’s Poetry Book Incomplete Verses*”, “).....356

26.ABDÜLMECİT NUREDİN'İN "OSMANLI SONRASI MAKEDONYA" ADLI KİTABIN DEĞERLENDİRMESİ (*Промоција На Книгата “Македонија После Османскиот Период” Од Абдулмеџит Нуредин - Evaluation Of Abdulmecit Nuredin’s Book "Post-Ottoman Macedonia"*).....360

27. Dr. ABDÜLMECİT NUREDDİN'İN “BALKANLAR’DAN TÜRKİYE’YE GÖÇ VE ETKİLERİ” ADLI KİTABIN TANITIMI: (*Промоција На Книгата “Миграциите Од Балканот Во Турција И Нивното Влијание” Од Д-Р Абдулмеџит Нуредин - A Promotion Of Dr.Abdulmecit Nureddin's Book "Migration From The Balkans To Turkey And Its Effects"*)...367

28.BALKANLAR’IN-MAKEDONYA’NIN BİLGE TÜRKOLOĞU PROF. DR. YUSUF HAMZAOĞLU’NUN ÖZGEÇMİŞİ VE ESERLERİ HAKKINDA DEĞERLENDİRME (*Биографијата И Осврт Врз Делата На Познатиот Турколог Од Балканот-Македонија Проф. Др. Јусуф Хамзаоглу - About The Biography And The Works Of The Wise Turkologue From Balkan-Macedonia Prof. Dr. Yusuf Hamzaoglu*).....374

GENEL KAYNAKÇA (*Општа Библиографија - General References*).....401

GENEL KAYNAKÇA

(*Opшта Библиографија - General Bibliography*)

Hoca, Fadıl. (2016) Balkanlar’da İslamiyetin Yayılmasında Sari Saltuk’la İlgili Efsaneler Ve Rivayetlerin Önemi, TİKA Yayınları, Ankara - Türkiye

Hoca, Fadıl. (2012) Balkanlar Coğrafyasından Bir Ülkenin Liderliğine Doğru: Mustafa Kemal Atatürk, HİKMET İlmî Araştırmalar Dergisi, Sayı 19, Gostivar - Makedonya

Hoca, Fadıl. (2012) The First Newspapers And Magazines On Ottoman Turkish Language in Macedonia, HİKMET İlmî Araştırmalar Dergisi, Sayı 20, Yıl 10, Gostivar - Makedonya

Hoca, Fadıl. (2012) World Traveler Evliya Celebi In The Balkan, HİKMET İlmî Araştırmalar Dergisi, Sayı 19, Yıl 10, Gostivar - Makedonya

Hoca, Fadıl. (2013) Balkan Coğrafyasından Kimi Divan Şairlerinin Özellikleri, II. Uluslararası Dil ve Edebiyat Konferansı Bildirileri, Tiran - Arnavutluk

Hoca, Fadıl. (2005) Veysî - "Üskübi"nin Hayati, Eserleri Ve Şairliği Hakkında, HİKMET İlmî Araştırmalar Dergisi, Sayı 6, Yıl 3, Gostivar - Makedonya

Hoca, Fadıl. (2013) Makedonya’da Mülemmâlar Ve İki Dilli Türküler, IV. Uluslararası Türk Kültürü Kurultayı Bildirileri, Fetihye - Türkiye

Hoca, Fadıl. (2013) Veysi “Üskübi”nin Kasideleri Ve “İstanbul Kasidesi”nin Değerlendirilmesi, BAL-TAM Dergisi, Sayı 19, Yıl 9, Prizren - Kosova

Hoca, Fadıl. (2017) Poetic Geography And Language In The Poetry And Prose Of Y. K. Beyatli, HİKMET İlmî Araştırmalar Dergisi, Sayı 23, Gostivar - Makedonya

Hoca, Fadıl. (2011) Makedonya Türk Şiirinde Atatürk Kavramı, BAL-TAM Dergisi, Sayı 14, Prizren - Kosova

Hoca, Fadıl. (2014) Balkanlarda Makedonca-Türkçe Arasındaki Kültür Etkileşimde Dil Unsurunun Önemi, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 24, Yıl 12, Gostivar - Makedonya

Hoca, Fadıl. (2017) Balkanların Meşhur Divan Şairi İshak Çelebi'nin Şairlik Özellikleri Hakkında, BAL-TAM Dergisi, Prizren - Kosova

Hoca, Fadıl. (2018) Bosnalı Sükkeri'nin Tarih Şiirlerinde İçerik ve Üslup, BAL-TAM Dergisi, Prizren – Kosova

Hoca, Fadıl. (2016) Aşık Celabi From Skopje, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 27, Yıl 14, Gostivar - Makedonya

Hoca, Fadıl. (2007) Fuzuli Ve Shakespeare'de Kimi Benzer Özellikler, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 9, Yıl 5, Gostivar - Makedonya

Хоца, Фадил. (2009) Историски Преглед На Развојот На Турско - Чагатајскиот Јазик И Литература, Годишен Зборник - Книга 35, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки Факултет „Блаже Конески“, Скопје - Македонија

Хоца, Фадил. (2012) Поетските Особености На Диванот (Газелите) На Државникот И Поет Бабур Шах I, Годишен Зборник - Книга 38, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Филолошки Факултет „Блаже Конески“, Скопје – Македонија

Хоца, Фадил. (2013) Султани Поети Од 16 Век И Нивната Поезија, Годишен Зборник, Универзитет „Гоце Делчев“ – Филолошки Факултет, Штип - Македонија

- Хоџа, Фадил. (1997) Фузули, Гостивар - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2012) Ottoman Traces In Turkish Literature In The Beginning Of Xx Century, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 21, Yıl 11, Gostivar - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2010) Historical Connection And Comparison Between Old Turkish Texts And Babur Shah's Ghazals, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 15, Yıl 9, Gostivar - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2012) İki Dünya Savaşı Arasında Balkanlarda - Makedonya'da Türkçe Eğitim, 17. Uluslararası Türk Kùltürü Sempozyumu Bildirileri, Üskùp - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2003) Makedonya Eğitim Sisteminde Türkler Ve Diğer Etnik Toplulukların Katılım Oranları, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 1, Yıl 1, Gostivar - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2004) Makedonya Türk Eğitimindeki Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 3, Yıl 4, Gostivar - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2005) Üskùp'lü şair Avni Engüllü'nün "Yarı Kalan Mısralar"adlı şiir Kitabı – Değerlendirme, , HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 5, Yıl 3, Gostivar - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2008) Abdùlmecit Nuredin'in "Osmanlı Sonrası Makedonya" Adlı Kitabı Değerlendirme, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 12 Yıl 6, Gostivar - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2011) Dr. Abdùlmecit Nureddin'in "Balkanlar'dan Türkiye'ye Göç Ve Etkileri" Adlı Kitabın Tanıtımı, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 18, Gostivar - Makedonya
- Hoca, Fadıl. (2011) Balkanlar'in-Makedonya'nin Bilge Türkoloğu Prof. Dr. Yusuf Hamzaoğlu'nun Özgeçmişi Ve Eserleri Hakkında, HİKMET İلمي Araştırmalar Dergisi, Sayı 22, Yıl 11, Gostivar - Makedonya

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

316.722(=512.161:497)(045)

316.722(=512.161:497.7)(045)

821.512.161(045)

811.512.161(045)

930.85(=512.161)(045)

HOCA, Fadıl

Balkanlarda Türk Kültür Mirası: (seçme makaleler) - Турското
Културно Наследство во Балканот: (Избрани Трудови) - Turkish Cultural
Heitage in the Balkans (Selected Articles) / Fadıl Hoca. -

Gostivar: Uluslararası Vizyon Üniversitesi, Balkan Araştırmaları
Enstitüsü Yayınları - Меѓународен Универзитет Визион, Институт за
Балкански Истражувања *Публикации* -International Vision University, Balkan
Research Institute *Publications*, 2023. - 404 стр. ; 25 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 401-403

ISBN 978-608-66979-7-6

а) Турска култура -- Балкан -- Статии б) Турска култура -- Македонија
-- Статии в) Туркологија -- Статии

COBISS.MK-ID 62395141

Copyright: © 2023 by International Vision University, Gostivar,
North Macedonia.

All right reserved.

No part of this book may be printed, reproduced or distributed by any
electronical, optical, mechanical or other means without the written
permission of International Vision University.